

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО
ПЛАНИРАЊЕ
УПРАВА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА

ПРЕДЛОГ

на Закон за прогласување на дел од планината “Галичица” за
национален парк

Скопје, Септември 2010 година

ВОВЕД:

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Согласно член 187 став 1 од Законот за заштита на природата (“Службен весник на РМ” бр. 67/04 и 14/06, 84/07), Министерството за животна средина и просторно планирање е должно во рок од шест години од денот на отпочнувањето на примената на овој закон да изврши ревалоризација на заштитените подрачја, заштитени пред денот на отпочнувањето на примената на Законот за заштита на природата и да изготви нови акти за прогласување во согласност со одредбите на овој закон.

Согласно член 92 став 1 од Законот за заштита на природата, националните паркови се прогласуваат за заштитено подрачје со закон.

За таа цел, Владата на Република Македонија на 28.07.2009 година донесе заклучок со кој ја усвои Информацијата за потребата од повторно прогласување на дел од планината Галичица за заштитено подрачје во категоријата национален парк, ја донесе Одлуката за прифатливоста на предлогот за повторно прогласување на дел од планината Галичица за заштитено подрачје во категоријата национален парк и го задолжи Министерството за животна средина и просторно планирање да спроведе јавна расправа по Предлогот за повторно прогласување на дел од планината Галичица за национален парк.

Врз основа на овој заклучок, на 10.11.2009 година во просториите на општината Охрид и на 03.12.2009 година во просториите на општината Ресен се одржаа јавни расправи во врска со Предлогот за повторно прогласување на дел од планината Галичица за национален парк. Организатор на јавните расправи беше Министерството за животна средина и просторно планирање.

Согласно, член 66 став 1 од Законот за заштита на природата категоријата национален парк е втора категорија на заштитени подрачја.

Согласно член 72 од истиот закон национален парк е просторно природно подрачје на копно или вода кое опфаќа еден или повеќе сочувани или незначително изменети екосистеми, со особени повеќекратни природни вредности, кое се воспоставува заради заштита на еколошките процеси, како и на видовите и екосистемските карактеристики комплементарни на подрачјето. Прогласувањето и заштитата на националниот парк обезбедува основа за зачувување на изворното природно и културно богатство. Националниот парк има еколошка, научно-истражувачка, културна, воспитно-образовна и туристичко-рекреативна намена.

Земајќи ја во предвид карактеристичната местоположба, особените природни убавини, пејзажните и естетски вредности и исклучително богатиот и ендемичен растителен и животински свет, собранието на Република Македонија во октомври 1958 година ја прогласи планината Галичица за национален парк.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН

Целта на Законот е спроведување на Законот за заштита на природата согласно кој националните паркови се прогласуваат за заштитено подрачје.

Законот се заснова на следните начела:

- зачувување на автентичната состојба на природата, природните, културните и други вредности;
- создавање на што поповолни услови за одржување, развој и унапредување на природните вредности;
- спречување на секакви дејствија со кои непосредно или посредно би можела да се измени состојбата и природниот развој на природните вредности;
- одржување и уредување на националниот парк со цел заштита на природата преку заштита на биолошката и пределската разновидност и природното наследство и
- регулирање на односот на човекот кон природата, заради зачувување на автентичната состојба на националниот парк.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

За спроведувањето на овој закон не се потребни финансиски средства од Буџетот на Република Македонија

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ И НАЧИНОТ НА НИВНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, КАКО И ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

Имајќи предвид дека согласно Законот за прогласување на дел од планината Галичица за национален парк, Јавната установа Национале парк Галичица ќе управува со националниот парк, истата ќе треба да обезбени финансиски средства за спроведување на законот.

Предлог Закон за прогласување на дел од планината Галичица за национален парк

Член 1

Дел од планината Галичица се прогласува за национален парк, заради заштита на неговата биолошка и пределска разновидност, кои се од исклучително значење за заштита на природата.

Член 2

Назив на заштитеното подрачје е Национален парк Галичица.

Член 3

Категорија на заштитено подрачје - национален парк.

Член 4

Границата на Националниот парк Галичица започнува од граничниот премин кај Св. Наум, од каде што се протега кон север по должината на брегот на Охридското Езеро, сè до селото Долно Коњско. Оттука, во близина на археолошкиот локалитет „Античка Фурна” границата се издига на асфалтниот пат Р501 (Охрид - Свети Наум – граница со Албанија) по кој се движи сè до тунелот кај месноста Св. Стефан. Тука границата остро свртува на исток, води по долот од десната страна на патот и се искачува на карпестиот отсек над манастирот Свети Стефан. Одовде границата се движи кон североисток по земјениот пад низ населбата Свети Стефан, над шумата, избива на трасата на новиот пат Р501 (сеуште во изградба) и истиот го следи сè до пред населбата Рача, каде повторно избива на стариот коловоз на патниот правец Р501. Движејќи се кон север, покрај левата коловозна лента на овој правец, границата поминува над Билјанини извори до местото каде се одвојува локалниот пат којшто води до селото Велестово. Оттука, границата продолжува да води кон север до изворот Беј Бунар, а потоа и по споредната улица, која се спојува со улицата „Момчило Јорданоски”. Пред раскрсницата, границата остро свртува кон исток, и, следејќи го работ на шумата со култура од иглолистни видови, избива на пешачката патека, по која кратко се движи кон југ, сè до котата од 765 метри. Понатаму, следејќи ја пешачката патека, границата за кратко се движи на југ, потоа кон исток до месноста Крсти, каде остро свртува на север, и, следејќи ја патеката избива на асфалтниот пат кој води кон селото Рамне. Следејќи го асфалтниот пат Охрид-Рамне, границата се движи кон север, спуштајќи се во долината на реката Сушица. Тука, границата остро свртува кон исток и за кратко го следи земјениот пат кој води кон црквата Свети Атанасије. Движејќи се по земјениот пат границата ја пресекува реката Сушица и веднаш потоа продолжува долж земјената патека кон северозапад, поминувајќи над котата од 826 м, до котата од 776 м, каде земјениот пат ја пресекува реката Чардашница. Од ова место, границата се движи по земјениот пат кон север, до мостот на потокот северно од манастирот Света Петка. Од мостот на потокот границата се движи кон североисток и избива на врвот Вишесла (1563 м). Оттука границата се протега кон југоисток до котата од 1571 м, од каде избива на котата од 1554 м, а потоа на врвот Скала (1576 м). Потоа границата се движи по сртот на Самар, преку котата од 1608 м и избива на котата од 1646 м. Оттука, границата се движи кон исток и избива на врвот Кукољ (1319 м), а потоа свртува кон југозапад и избива на врвот Пецилин (1424 м). Оттука границата продолжува да води кон југ и избива на висинската

точка од 1141 м на ридот Сирханско Кале. Одовде, пресекувајќи го асфалтниот пат, границата се движи кон југоисток сè до брегот на Преспанското Езеро. Оттука границата се протега по западниот брег на Преспанското Езеро до македонско – албанската граница, кај месноста Занданана, вклучувајќи го и островот Голем Град. Од месноста Занданана границата се протега на запад по македонско – албанската граница се до почетната точка кај граничниот премин Св. Наум.

Во овие граници површината на Националниот парк Галичица изнесува 24 151, 4 хектари.

Член 5

Со Националниот парк Галичица управува Јавна установа - Национален парк Галичица, Охрид, Република Македонија.

Член 6

Јавната установа-Национален парк Галичица, управува интегрално со целата територија на заштитеното подрачје.

Член 7

Заради остварување на заштита на националниот парк Галичица, Јавната установа-Национален парк Галичица, донесува план за управување и годишни програми за заштита на природата во кои се утврдени посебните мерки и активности за заштита на природата.

Непосредната заштита на националниот парк Галичица ја спроведува чуварска служба, која ја основа Јавната установа-Национален парк Галичица.

Чуварската служба особено ги врши работите на набљудување и следење на состојбите со природните вредности на подрачјето на националниот парк; врши надзор врз спроведувањето на дозволените активности во националниот парк, како и спроведување на други активности.

Член 8

Јавната установа - Национален парк Галичица, е должна да ја спроведува заштитата на природата, биолошката, пределската разновидност и природното наследство преку:

- заштита на природните живеалишта од национално и меѓународно значење за културни, научни, воспитно-образовни и туристичко-рекреативни цели;
- утврдување на компонентите на биолошката и пределската разновидност и нивната загрозеност;
- воспоставување на режим на заштита на националниот парк;
- преземање мерки за заштита на утврдените зони во националниот парк;
- воспоставување стабилност на еколошките процеси и биолошката и пределската разновидност преку трајно зачувување на репрезентативните природно-географски карактеристики;
- создавање услови за развој на туризмот во согласност со принципот на одржлив развој;
- остварување на културни, научни, образовни и рекреативни цели, кои во исто време ја одржуваат природната состојба на националниот парк;
- одржливо користење на природното богатство во интерес на сегашниот и идниот развој, без оштетување на деловите на природата и со што помали нарушувања на природната рамнотежа;
- создавање услови и преземање мерки за заштита на националниот парк со цел зачувување и одржливо управување со компонентите на пределската разновидност;
- проучување, истражување и со научни методи обработување на прашањата од интерес за заштитата на националниот парк;
- поттикнување на научно истражувачката работа во областа на заштитата на природата во националниот парк;
- издавање научни и стручни публикации, водичи, дијапозитиви, разгледници и друг информативен и пропаганден материјал за националниот парк;
- поттикнување и развивање на интерес и однос кон чувањето на националниот парк преку организирање изложби, прикажување на филмови, предавања и други форми;
- водење евиденција и документација за природните и другите вредности и убавини во националниот парк (положба, степен на загрозеност, мерки за заштита);
- обезбедување поттик и поддршка на заштитата на националниот парк преку подигање на јавната свест, а посебно во воспитно-образовниот процес;

- спречување на штетни активности од физички и правни лица и други нарушувања во националниот парк, односно обезбедување максимално поволни услови за заштита и развој на природата;
- изградба на инфраструктура и уредување на извори, чешми, излетнички места, простори за рекреација и др. и
- вршење и други работи кои придонесуваат за заштита и унапредување на националниот парк.

Член 9

Во националниот парк Галичица се востановуваат следиве зони:

- Зона на строга заштита;
- Зона за активно управување;
- Зона за одржливо користење и
- Заштитен појас.

Член 10

Во зоната на строга заштита Јавната установа Национален парк Галичица, врши научно-истражувачки активности, доколку тие не се во спротивност со примарните цели на заштита на националниот парк.

Заради одржување на карактеристиките на зоната за строга заштита Јавната установа Национален парк Галичица, е должна да обезбеди постојан мониторинг.

Член 11

Во зоната за активно управување Јавната установа Национален парк Галичица, спроведува активности потребни за реставрација, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот.

Во зоната на активно управување се дозволени активности од економски карактер кои немаат негативно влијание на примарната цел на заштита како што се екотуризам или традиционално екстензивно земјоделство.

Член 12

Во зоната за одржливо управување, Јавната установа Национален парк Галичица, ги врши сите активности од член 7 од овој закон, како и

активностите кои се утврдени во планот за управување и годишните програми за заштита на природата, при што особено води грижа со извршувањето на активностите да не се наруши природната рамнотежа во националниот парк.

Член 13

Во заштитниот појас Јавната установа Национален парк Галичица, спроведува активности за непосредна заштита на зоната на строга заштита, зоната за активно управување и зоната за одржливо користење и при вршењето на стопанските активности задолжително да ги применува мерките за заштита утврдени со закон.

Заштитниот појас се воспоставува и во рамките на националниот парк меѓу зоните чиј режим на заштита и управување меѓусебно се исклучува.

Член 14

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

НА ПРЕДЛОГ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ДЕЛ ОД ПЛАНИНАТА ГАЛИЧИЦА ЗА НАЦИОНАЛЕН ПАРК

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ ЗАКОНОТ

Заради карактеристичната местоположба, особените природни убавини, пејсажните и естетски вредности и исклучително богатиот и ендемичен растителен и животински свет, собранието на Република Македонија во октомври 1958 година ја прогласи планината Галичица за национален парк.

Планината Галичица е подрачје со значајни природни вредности, познато по својата убавина, богатство и разновидност на биодиверзитетот. Галичица се наоѓа во југозападниот дел на Република Македонија и претставува дел од Шарската група на млади планини. Галичица е мошне интересна планина по положбата што ја зазема, помеѓу Охридското и Преспанското Езеро над кои се

издигнува како хорст. Планината е долга и тесна и се протега во правец север-југ, продолжувајќи на територијата на Република Албанија. Гледано во регионални рамки Галичица припаѓа на најјужниот дел од Западно-македонската зона. Морфогенетската припадност на планината Галичица е врзана за радијалните тектонски движења кои се случиле во времето на терциер, кога всушност е формиран овој планински масив, чии врвови се со височина од 1500 до над 2000 метри.

Во топографски поглед, планината Галичица се дели на два дела и тоа Мала Галичица на север, која ја чинат планините Исток и Петрина и Стара Галичица на југ. Највисокиот дел на Галичица претставува широка зарамнета површина над која се издигнуваат три јасно изразени гребени: Магаро, со височина од 2254 метри, Лако Сигној, висок 1984 метри и Гога со 1737 метри височина.

Во геолошкиот состав на Галичица во најголем дел учествуваат варовниците. Во нив карстната ерозија оставила длабоки траги, така што се среќаваат сите видови на релјефни форми кои се карактеристични за карстот: шкрапи, вртачи, ували и карстни полиња како надземни и пештерите како подземни облици. Карстните полиња се највисок облик на површинскиот карстен релјеф. Тоа се длабоки затворени или полузатворени депресии. На подрачјето од паркот има 4 карстни полиња и тоа: Суво Поле, Асанѓура, Џафа и Врдуло. Најголемо од нив е Суво Поле, кое е долго 4,2 км, широко 1 км, додека најнискиот дел од полето се наоѓа на надморска висина од 1443 метри.

Од дванаесетте пештери кои досега се констатирани на Галичица, најдолга меѓу нив е пештерата Самотска Дупка. Се наоѓа во скарстената долина Студино, на надморска висина од 1430 метри, а должината на каналот на пештерата изнесува 279 метри.

На Галичица застапени се и клифовски отсеци и остенци кои се формирани под дејство на абразијата. Тие главно се наоѓаат на потегот од полуостровот Градиште во правец кон селото Љубаниште.

Од денудационите форми на Галичица најзастапени се точилата и сипарите. Тие се најизразени под најголемиот тектонски отсек кој се наоѓа на западната страна од врвот Магаро, како и под врвот Лако Сигној.

Планината Галичица за време на лацијалниот период била опфатена со интензивна лацијација која оставила длабоки траги во релјефот. Како остаток од тој период, се поголемиот број циркови на Галичица, од кои најизразен е циркот кој лежи под врвот Магаро, на надморска висина од 2000 до 2100 метри. Тој е долг околу 400 метри, а широк 380 метри.

Заради варовничкиот состав, Галичица е сиромашна со вода, но затоа пак во нејзиното подножје, на контактот меѓу варовниците и шкрилците, избиваат

доста силни извори. Тие се поврзани со големиот карстен издан на Галичица, во кој се акумулирани големи резерви на подземна вода која низ системот од пукнатини придоаѓа од водите на Преспанското Езеро, кое од Охридското е повисоко за околу 150 м. Најголемите извори се наоѓаат на источниот брег на Охридското Езеро, како што се изворите кај манастирот Св.Наум со издашност од 5-20 м³/сек., потоа, подводниот извор кај селото Трпејца и др.

Биолошката разновидност на Галичица опфаќа разновидност на живеалиштата и на растителните заедници. Застапени се 37 растителни заедници, од кои 20 се шумски и 17 тревни. Дендрофлората ја сочинуваат 176 видови дрвенести растенија. На островот Голем Град, кој е дел од националниот парк Галичица се издвојуваат две шумски заедници и тоа шумата на дивата фоја и шумата на дивниот бадем и мазната копривка. Од тревестите растителни заедници на Галичица присутни се: брдски пасишта, вегетација на планински пасишта на длабоки почви, вегетација на варовнички камењари и плиткы почви, вегетација на варовнички карпи и варовнички шикари.

Растителниот свет на Галичица е претставен со 27 глобално загрозени видови и 113 локални ендемити како галичискиот различник (*Centaurea galicicae*), охридскиот каранфил (*Dianthus ochridanus*), галичиската власеника (*Festuca galicicae*), живоиновиот смил (*Helichrysum zivojinni*) и други. Застапени се и реликтни растенија од кои позначајни се: персиската морина (*Morina persica*), српската рамонда (*Ramonda serbica*), дивниот костен (*Aesculus hippocastanum*) и други. Од медитерански растенија позначајни се белиот крин (*Lilium candidum*), кршливата коситарка (*Ephedra campylopoda*), вулфеновата млечка (*Euphorbia veneta*) и други. Од субмедитеранските грмушки се среќаваат етрурските орлови нокти (*Lonicera etrusca*), огнениот повит (*Clematis flammula*), благата коронила (*Coronilla emeroides*), а од култивираниите облици се среќаваат смоквата, виновата лоза, сливата и други.

Габите се претставени со со многу ретки и загрозени видови. Имено, на островот Голем Град посебно значајна е фалоидната батареа (*Battarraea phalloides*), единствено наоѓалиште на овој вид во Република Македонија и многу редок вид во Европа.

Фаунистичкиот диверзитет е посебно значаен за Галичица. Групата на безрбетни животни е претставена со 2857 видови и тоа 46 видови ротатории, 66 видови мекотели, 23 видови прстенести црви и 2722 видови на членконоги. Од безрбетниците позначајни претставници се: поточниот рак (*Austropotamobius torrentius*), сагата (*Sago pedo*), алпската стрижибуба (*Rosalia alpina*), аполоновата пеперутка (*Parnassius apollo*) и други.

Рбетните животни на Галичица се претставени со пет класи. Од рибите регистрирани се 27 видови, а попознати се преспанскиот скобуст

(*Chondrostoma prespense*), преспанската плашица (*Alburnus belvica*), преспанската мрена (*Barbus variegata*), преспанскиот грунец (*Rutilus prespensis*), преспанскиот клен (*Squalius prespensis*) и други. Од класата на водоземците се регистрирани 10 видови, помеѓу кои позначајни се шарениот дождовник (*Salamandra salamandra*), македонскиот мрmoreц (*Triturus macedonicus*), горската жаба (*Rana dalmatina*), жолтиот мукач (*Bombina scabra*), гаталинката (*Hyla arborea*) и други. Од класата на вклекачите се среќаваат 21 видови влечуги, а позначајни се: блатната желка (*Emys orbicularis*), ридската желка (*Eurotestudo hermanni*), кратконогото гуштерче (*Ablepharus kitaibelii*), поскокот (*Vipera ammodytes*), рибарката (*Natrix tessellata*), осртоглава шарка (*Vipera ursinii*) и др. На подрачјето на Галичица најбројна е орнитофауната. Регистрирани се околу 293 вида птици, помеѓу кои се вбројуваат царскиот орел (*Aquila heliaca*), египетскиот мршојадец (*Neophron percnopterus*), степската ветрушка (*Falco naumanni*), смрдиврана (*Coracias garrulus*), водно трскарче (*Acrocephalus paludicola*) и др. Класата на цицачите е претставена со 64 видови. Како позначајни видови се: балканската снежна полјанка (*Dinaromys bogdanovi*), долгопрстниот ноќник (*Myotis capaccinii*), јужниот потковичар (*Rhinolophus euryale*), волкот (*Canis lupus*), кафеавата мечка (*Ursus arctos*), рисот (*Lynx lynx*), дивокозата (*Rupicapra rupicapra balcanica*) и др.

На Галичица регистрирани се околу 3231 животински видови, од кои 172 видови се балкански ендеми, 123 македонски ендеми и 68 се локални ендеми, карактеристични само за планината Галичица.

Голем број од видовите на Галичица имаат меѓународен и регионален статус на заштита, односно се вклучени во прилозите на конвенциите, договорите и директивите на ЕУ за заштита на биодиверзитетот.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Предложените решенија во членовите 5, 6, 7 и 8 од Предлог на Законот се компатибилни со одредбите од Законот за заштита на природата и овозможуваат Јавната установа национален парк Галичица интегрално да управува со целата територија на заштитеното подрачје.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Директни последици од предложените решенија во Предлог на Законот не се очекуваат, бидејќи се работи за заштита на подрачје кое се одликува со значајни природни вредности.

Индириектни последици ќе се појават во делот на начинот на одржливото користење на природните ресурси во зоната за активно управување и зоната за одржливо користење.